

Predikan i Sankts Olofs kyrka i Helsingborg,

Första söndagen efter Trettondedag Jul, 2023 01 08, kl 10.

Tema:

Jesu dop

Texter:

Jesaja 43:1-4,

Apostlagärningarna 8:14-17,

Markus 1:9-11

Psaltaren 89:20-29

Psalmer:

Ingång 338,

Gradual 38 b,

Offertorie 256

Sändningspsalm 45

Predikan

Att få avge vittnesbörd har alltid omgärdats av olika regler om t ex minsta antal vittnen för att vittnandet ska gälla. Ja, det har alltid i alla tider och kulturer varit viktigt att rättvisan och den enskilda människans rättsskydd ska hållas högt. Man har värnat rättvisans

kraft och styrka – den får inte kunna missbrukas. På samma gång har man genom den institutionella tilliten till vittnen stått fast i att sanningen ska ha en chans, för att upprätta offer och lagfara skyldiga. Så att samhället kan fungera, också långsiktigt.

Så har det alltid varit - även om samhällen genom historien orättfärdigt har satt vissa grupper och människors rätt och värde högre än andras – och så är det än i vår tid.

Men, även om tillämpningen inte alltid är korrekt så skulle nog ändå de flesta hålla med om principen att om flera vittnar om en sak, och dessa dessutom är oberoende av varandra så väger det mycket tungt, och tillsammans med så kallad teknisk bevisning blir i sådana fall saken solklar – och en person kan, om det behövs, dömas mot sitt nekande. En blandform av människors vittnesbörd och teknisk bevisning är kameraövervakning - bilden vittnar om händelseförloppet.

En annan aspekt av det här med att vittna möter vi om vi vänder oss till kulturer som sedan länge har haft så kallade kronvittnen, vilket innebär att den som erkänner sin medverkan i ett brott och lämnar sådana uppgifter som gör att andra medskyldiga kan bli fällda, får en lägre påföljd, alltså ett mildare straff.

I vår samhällsdebatt talades det under hösten 2022 dessutom mycket om så kallade anonyma vittnen – och saken har utretts i Sverige och nationellt under några år. Det finns både för- och nackdelar med ett rättsväsende som tillämpar möjligheten med anonyma vittnen. Vissa menar att situationen i Sverige för närvarande är exceptionell och därför behöver rättsväsendet ”ännu ett vasst redskap i verktygslådan”, som det så ofta uttrycks. Andra säger att anonyma vittnen motverkar rättvisan och kan användas för att misstänkliggöra oskyldiga människor och därmed förstöra deras liv och framtid samt för att distrahera själva rättsprocessen.

Ja, kort sagt – det där med vittnen, och att vittna är en frågeställning som vi brottas med i vårt samhälle, men också i våra privatliv, och på arbetet och som barn i leken och i ungdomsårens umgänge när det brände till i uppgörelser och ställningstaganden. För eller mot? Vad såg du egentligen? Hur kan du säga så?

Ja, de drastiska frågorna och avgörandemättade svaren känner vi igen. Även i religionens värld handlar det ofta om vittnesbörd, att lyssna på andra, och att bygga upp sin livsåskådning både på sina egna och andras erfarenheter, ibland förmedlade i den nära kontexten, alltså familjen eller närmiljön, ibland från tider och platser på längre avstånd. Vår religiösa gen är inte exakt likadan – somliga av oss litar gärna på andra, några bara på sig själv, på sina egna

upplevelser och kanske till och med först när de efter år har odlats och blivit deras egna erfarenheter och förankrade övertygelser. Så odla dina upplevelser. Ge dem näring!

Idag på Första söndagen efter Trettendedag Jul samlas vi kring en bibelberättelse som återfinns i flera av evangelierna och som framställer ett och samma skeende litet olika. Olikheterna är inte väsentliga, men i långa tider i den kristna bibelutläggningen har en annan fråga, ja redan för Johannes döparen och för den första församlingen, varit i fokus, nämligen frågan: Varför behövde Guds son, Guds helige, Messias, Befriaren, Den Högstes son, Försonaren, den syndfria Jesus Kristus underkasta sig ett omvändelsesdop. Vad hade han att ångra? Han var ju som ingen annan. Han är ju fullkomlig, perfekt.

Egentligen är vår korta berättelse, alltså den om när Jesus döptes en vittnesmål som sätter denna händelse in i sammanhanget med de judiska skrifterna. Och samtidigt uppenbarar sig Treenig Gud i Faderns röst, som Sonens identitet, med Andens energi.

Sammanhanget med de judiska skrifterna visar sig redan i själva scenariot eftersom bildtemat att himlen delar sig, knyter an till Jesaja 64, och själva delandet är en parallell till att havet eller sjön delade sig när det judiska folket blev befriat från slaveriet i Egypten. Just den

kvardröjande befrielseförvisningen av detta hörde vi nyss om i dagens gammaltestamentliga läsning ur Jesaja 43: "När du går genom vatten är jag med dig."

Ja, ett nytt Exodus står för dörren, öppnades i och med Jesus. Ett annat tema som också är förankrat hos Jesaja är orden om duvan - en symbol för Israel - vars löften och uppdrag nu Jesus går in i, som Guds lidande tjänare tar på sina axlar hela vägen - då han bär världens synder, försonar dem och befriar människor till att ta emot och göra detsamma, i kärlek till allt och alla. Med målet att "Gud *blir* allt, överallt" (1 Kor. 15:28), enligt den så kallade återställseläran (Apokatastasisläran).

Under kristendomens historia har det funnits riktningar som menade att den här berättelsen om Jesu dop är en sorts födelseberättelse, att det är här vid Jordan som Jesus blir Guds son, och att det sker först i världen, genom en adoption, och alltså inte genom inkarnationen som enligt nytestamentlig lära föregås av Kristi preexistens.

Föreställningen om att Kristus existerar redan före inkarnationen som en av de tre i Treenigheten förklarar logiken i bibelordet att Gud i Kristus försonade världen med sig (2 Kor. 5:19): Att Jesus genom sitt dop som blir en handling som visar hans och därmed Guds solidaritet

med världens svårigheter och kamp. I överförd bemärkelse kan vi se det som att Jesus vid sitt dop föds in i en ny Exodus - för människor, freden och allt skapat. Den utgångspunkten kan kombineras med såväl den inkarnatoriska som den adoptionistiska kristologin. För det är vid floden Jordan som Jesus sätter i gång den rörelse som än idag upprättar liv och ger tröst, ger bröd och hopp.

Den rörelse du är den del av.

Här i första kapitlet av Markus börjar samtidigt den långa räckta av vittnesbörd om Jesus som uppfyller hela Markus evangelium.

Vittnesbörden görs av helt olika typer av subjekt - och det är svårt att påstå att vittnena göms bakom en anonymitet. I stället är det så att de vittnen som träder fram, gör det för att de är överväldigade av vad de fått vara med om i Jesu närhet.

Och de är på inga sätt i maskopi med varandra - snarare tvärtom, de är många gånger varandras antagonister. Bland alla dessa vittnesbörd har jag valt ut några som sinsemellan är av helt olika karaktär och som på så sätt visar bredden av vittnesbörd i stället för mängden av vittnesbörd om vem Jesus är. Jag kommer att ta upp sex olika typer av vittnen eller kategorier av vittnesbörd.

I Markus 1, vers 11, alltså dagens evangelietext är det Guds röst som vittnar om sonskapet, alltså relationen, och med ordet att Jesus är utvald om uppdraget. Vi som läsare får veta detta som eventuellt endast Jesus fick höra och se. Ett spännande anslag som trappas upp i Markus 9:7 på Härlighetens berg, då gudsrösten förutom att säga att Jesus är Guds son, uppmanar lärjungarna att lyssna på Jesu undervisning.

Kort därefter i Kafarnaums synagoga möter Jesus en sjuk man som skriker av galenskap och förtvivlan. Jesus botar honom. Och strax innan han blir frisk vittnar han, eller som det står i texten, den orena anden i honom med bland annat följande ord: "Jag vet vem du är, Guds helige." (Markus 1:24b).

Tanken att orena andar, alltså symbolen för destruktivitet känner av vem Jesus är, och som i kapitel 3:11 säger att han är "Guds son", återkommer genom hela Markusevangeliet. Se t ex kapitel 5:7 där en sjuk man till Jesus säger "Jesus du den högstes Gud" och vers 20, när han blivit botad vittnar i sin hembygdsstad om detta, alltså i den stad alla visste att han varit sjuk. Att det onda och Satan själv känner igen det goda, vet vad heligheten är, ger en försmak av återställseläran, att i slutet ska allt och alla bli allt i Gud, och det onda underkasta sig Gud i ett universellt frälsningskeende.

Den tredje typen av vittnesbörd är den som lärjungarna gör efter att de följt med Jesus ett tag och fått se hur sjuka människor botas från livslånga sjukdomar och ofantligt lidande, och hur omänskliga konventioner ifrågasatts av Jesus. I Markus 8:29 vittnar lärjungarna, och Petrus ger röst åt deras vittnesbörd, med följande ord: "Du är Messias."

En fjärde typ av vittnesbörd är den sortens vittnesbörd som sker genom en handling i stället för genom ord. Kvinnan som i Markus 14:e kapitel smörjer Jesu huvud med nardusbalsam är det bästa exemplet i denna kategori. Hon är nämligen den första som verkar förstå innebörden i Jesu tre lidandeförutsägelser och som har räknat ut vad allt det som Jesus säger och gör till slut kommer att leda till. När hon smörjer Jesu huvud stärker hon Jesus i hans uppdrag, samtidigt som hon enligt Jesus har smort honom inför hans begravning. En stark vittneshandling som möter kritik av omgivningen. Och den är så stark att reaktionerna inte låter vänta på sig.

En femte typ av vittnesbörd är den som den romerske officeren i Markus 15 representerar. Då när Jesus på korset utropat sin

gudsövergivenhet, och gett upp andan säger romaren, alltså representanten för den sekulära världen, och som står helt utanför den judiska traditionen och dess språkbruk: "Den mannen måste ha varit Guds son." (Markus 15:39).

Det är ingen tillfällighet att det i samma vers i kapitel 15 står att förhänget till det allra heligaste i templet samtidigt brast i två delar, "uppifrån och ända ner". Likheten med havet som delar sig i Exodusberättelsen, och himlen som delar sig vid Jesu dop är uppenbar och budskapet är detsamma: Nu börjar något nytt som varar tills allt är återställt i Gud själv.

Och detta är sig en egen typ av vittnesbörd, den sjätte och avslutande, att skapelsens vatten och atmosfären, liksom templets absoluta avgränsning delar sig: Att himmel och jord blir ett (i Gud). Och allt börjar idag. Det har börjat.

Spela samman oss, till vi i dig vårt mål når, heliga Treenighet, som vi sjöng i gudstjänstens första psalm idag, och med hoppet som vi sjöng i gradualpsalmen: Därför ska alla världar och varelser, allt som har varit, är och skall komma, en dag bekänna det: Jesus är Herre.

AMEN